درس ۲: تداوم هدایت

مفاهیم آموزشی

هدف درس: تبیین فطرت در انسان و علل فرستادن پیامبران متعدد و وجود ادیان مختلف

خداوند با لطف و رحمت خود، ما انسان‌ها را تنها نگذاشت و هدایت ما را بر عهده گرفت.

- دین به معنای «راه» و «روش» است. دین اسلام، راه و روشی است که خداوند برای زندگی انسان‌ها برگزیده است.
- براساس آیات قرآن کریم، خداوند یک دین برای انسان‌ها فرستاده و به همهٔ پیامبران فرمان داده است، تا همان دین را در میان مردم تبلیغ کنند و راه تفرقه را در پیش نگیرند.

فطرت مشترک، منشأ دین واحد

- فطرت به معنای نوع خاص آفرینش است.
- ✪ منظور از فطرت، آفرینش خاص انسان و ویژگی‌هایی است که خداوند در اصل آفرینش وی قرار داده است. انسان‌ها با اینکه در برخی خصوصیات، مانند نژاد، زبان و آداب و رسوم با یکدیگر تفاوت دارند، ولی همگان ویژگی‌های فطری مشترکی دارند.

برخی از ویژگی‌های فطری انسان:
۱- از سرمایه تفکر و قدرت اختیار برخوردارند.
۲- فضیلت‌های اخلاقی مانند عدالت را دوست دارند و از رذائل اخلاقی مانند ظلم و دروغ بیزارند.
۳- به دنبال زیبایی‌ها، خوبی‌ها و کمالات نامحدودند.
۴- از نابودی گریزان و در جست‌وجوی زندگی جاودانه هستند.
۵- کنجکاو و جست‌وجوگر به دنیا می‌آیند و از شناخت حقایق لذت می‌برند و دانایان را بر نادان‌ها ترجیح می‌دهند.

به سبب این ویژگی‌های مشترک (فطرت)، خداوند یک برنامهٔ کلی به انسان‌ها ارزانی داشته، تا آنان را به هدف مشترکی که در خلقتشان قرار داده است، برساند. این برنامه اسلام نام دارد.

- اسلام به معنای تسلیم بودن در برابر خداوند است.
- در این برنامه از انسان خواسته می‌شود تا با اندیشه در خود و جهان هستی، به ایمان قلبی دست یابد.

ایمان به:
- خدای یگانه و دوری از شرک (توحید)
- فرستادگان الهی (نبوّت)
- سرای آخرت و پاداش و حسابرسی عادلانه (معاد)
- عادلانه بودن نظام هستی (عدل)

در عرصهٔ عمل از انسان خواسته می‌شود تلاش کند تا:
- با انجام واجبات دین و ترک حرام‌های آن، خداوند را عبادت و بندگی کند.
- فضایل اخلاقی مانند عفّت، راستگویی و امانت داری را کسب نماید و از رذائل اخلاقی، مانند ظلم، نفاق، دروغ و ریا دوری کند.
- جامعه‌ای دینی براساس عدالت بنا نماید.

- محتوای اصلی دعوت پیامبران یکسان است و همهٔ آنها یک دین آورده‌اند.
- تعالیم انبیا در برخی احکام فرعی، متناسب با زمان و سطح آگاهی مردم و نیازهای هر دوره تفاوت‌هایی بایکدیگر داشته است. این قبیل تفاوت‌ها، سبب تفاوت در اصل دین نشده است.

✪ **علل فرستادن پیامبران متعدد:**
الف) استمرار و پیوستگی در دعوت
ب) رشد تدریجی سطح فکر مردم
ج) تحریف تعلیمات پیامبر پیشین

الف) استمرار و پیوستگی در دعوت:

- لازمهٔ ماندگاری و استمرار یک پیام، تبلیغ دائمی و مستمرّ آن است.
- پیامبران سختی‌ها را تحمّل می‌کردند تا خداپرستی، عدالت‌طلبی و کرامت‌های اخلاقی میان انسان‌ها جاودان بماند و گسترش یابد و شرک و ظلم و رذائل اخلاقی از بین برود.

@KonkurVIP.com

ب) **رشد تدریجی سطح فکر مردم:** با توجه به رشد فکر و اندیشهٔ مردم، لازم بود تا در هر عصر، پیامبران جدیدی مبعوث شوند تا اصول ثابت دین الهی را در خور فهم و اندیشهٔ انسان‌های دوران خود بیان کنند.

ـ هر پیامبری که مبعوث می‌شد دربارهٔ توحید، معاد، عدالت، عبادت خداوند و مانند آن سخن گفته، اما بیان او در سطح فهم و درک مردم زمان خود بوده است.

پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید:

«ما پیامبران مأمور شده‌ایم که با مردم به اندازهٔ عقلشان سخن بگوییم.»

ج) **تحریف .تعلیمات پیامبر پیشین:**

دلایل تحریف تعلیمات پیامبران (ع) { ـ ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی
ـ عدم توسعهٔ کتابت

بر این اساس، پیامبران بعدی می‌آمدند و تعلیمات اصیل و صحیح را بار دیگر به مردم ابلاغ می‌کردند.

علل وجود ادیان مختلف

هر پیامبر جدیدی که از طرف خداوند مبعوث می‌شد پیامبران گذشته را انکار و رد نمی‌کرد، بلکه آنها را تصدیق و خود را ادامه‌دهندهٔ راه آنان معرفی می‌کرد.

پیامبر اکرم (ص) خود را ادامه‌دهندهٔ راه همهٔ انبیا و تمام‌کنندهٔ کار آنان معرفی کرد و از یهودیان و مسیحیان خواست تا به ایشان ایمان آورند.

ـ با وجود آنکه وعدهٔ آمدن پیامبر (ص) در تورات و انجیل داده شده بود، برخی از بزرگان یهودی و مسیحی، رسالت پیامبر رحمت (ص) را انکار کردند و حتی به مبارزه علیه ایشان برخاستند.

ـ منشأ اصلی اختلافات و چند دینی از دیدگاه قرآن کریم:

آن دسته رهبران دینی که به خاطر حفظ منافع دنیوی (ثروت و قدرت) پیامبر جدید را انکار می‌کردند.

ـ اقسام ادیان غیرالهی (ساخته شده به دست انسان‌ها) { ۱ـ برخی از سازندگان این ادیان، خود را به دروغ پیامبر معرفی کرده‌اند.
۲ـ برخی نیز خود را از جانب خدا نمی‌دانند، بلکه آنچه را به فکرشان رسیده در قالب یک دین به مردم عرضه کرده‌اند.

پیام آیات قرآن

﴿وَ ما مُحَمَّدٌ اِلّا رَسولٌ قَدخَلَت مِن قَبلِهِ الرُّسُلُ﴾ (آل عمران، ۱۴۴)

ترجمه: جز این نیست که محمد پیامبری است که پیش از او پیامبرانی دیگر بوده‌اند.

پیام آیه: پیامبر اکرم (ص) ادامه‌دهندهٔ راه همهٔ پیامبران است.

﴿اِنّا اَوحَینا اِلَیکَ کَما اَوحَینا اِلیٰ نوحٍ وَ النَّبِیّینَ مِن بَعدِهِ﴾ (نساء، ۱۶۳)

ترجمه: ما همچنان که به نوح و پیامبران بعد از او وحی کردیم، به تو [نیز] وحی کردیم.

پیام آیه: قرآن، پیامبران گذشته را از جانب خدا می‌داند و تصدیق می‌کند و پیامبر (ص) را ادامه‌دهندهٔ راه آنان معرفی می‌کند.

سؤال متن ۱۶

آیا خداوند یک راه و یک دین برای ما فرستاده، یا راه‌ها و ادیان متعددی در اختیارمان قرار داده است؟ براساس آیات قرآن، خداوند تنها یک دین ـ اسلام ـ برای انسان‌ها فرستاده و به تمام پیامبران دستور داده است همان دین را در میان مردم تبلیغ کنند و راه تفرقه در پیش نگیرند.

تدبّر در قرآن ۱۷

به ترجمهٔ آیات ... :

اکنون به این ... :

الف) خداوند از پیامبران می‌خواهد تا در چه چیز تفرقه نکنند؟ دین خدا

ب) دین مورد قبول نزد خداوند کدام است؟ اسلام، که به معنای تسلیم بودن در برابر خداوند است.

ج) اهل کتاب (یهودیان و مسیحیان) با چه چیزی مخالفت کردند؟ علت مخالفت آنها چه بود؟ اهل کتاب پس از آنکه به حقانیّت اسلام آگاه شدند، با آن مخالفت کردند. علت مخالفت آنها رشک و حسدی بود که در میان آنان وجود داشت.

د) حضرت ابراهیم علیه‌السلام چه آیینی داشت؟ اسلام

هـ) مسیحیان و یهودیان او را پیرو چه آیینی می‌دانستند؟ مسیحیان او را مسیحی و یهودیان او را یهودی می‌دانستند.

۱- چرا خداوند فقط یک دین برای هدایت بشر فرستاده است؟ زیرا انسان‌ها ویژگی‌های فطری مشترکی مانند تفکر، اختیار، عدالت‌خواهی و... دارند. به همین دلیل خداوند یک دین (اسلام) ارائه داده تا انسان‌ها را به هدف مشترکی که در خلقتشان قرار داده، برساند.

۲- با وجود یکی بودن دین، چرا خداوند، پیامبران متعدد فرستاده است؟ فرستادن پیامبران متعدد به دلایل زیر بوده است:
الف) استمرار و پیوستگی در دعوت، ب) رشد تدریجی سطح فکر مردم، ج) تحریف تعلیمات پیامبر پیشین

۳- چرا امروزه ادیان مختلفی در جهان وجود دارد؟ دلیل اصلی اختلافات ادیان الهی و چند دینی، آن دسته از رهبران دینی هستند که به خاطر ثروت و قدرت، پیامبر جدید را انکار می‌کردند و دلیل دیگر، ادیانی هستند که به دست انسان‌ها ساخته شده‌اند و جنبهٔ الهی ندارند. سازندگان این ادیان به دروغ خود را پیامبر معرفی کرده‌اند و بعضی نیز خود را از جانب خداوند نمی‌دانند و صرفاً افکار و عقاید خود را در قالب دین به مردم ارائه و عرضه کرده‌اند.

ارزشیابی مستمر

الف) ✪ آیه و حدیث: (۱ نمره)

۱ **پیام آیهٔ شریفهٔ ﴿اِنّا اَوحَینا اِلَیکَ کَما اَوحَینا اِلیٰ نوحٍ و النَّبِیّینَ مِن بَعدِهِ﴾ را بنویسید.**

۲ **حدیث: «اِنّا مَعاشِرَ الاَنبیاءِ اُمِرنا اَن نُکَلِّمَ النّاسَ عَلیٰ قَدرِ عُقولِهِم» به کدام یک از علل فرستادن پیامبران متعدد اشاره دارد؟**
(قم ـ مدرسهٔ شهید نواب صفوی ۱ ـ دی ۹۷)

ب) درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را مشخّص کنید. (۰/۵)

۳ **برنامه‌ای که خداوند برای زندگی انسان‌ها برگزیده، همان دین الهی است که بدان اسلام می‌گویند.**
☐ درست ☐ نادرست

۴ **محتوای اصلی دعوت پیامبران یکسان بوده است و همهٔ آنها آورندهٔ یک دین بوده‌اند.** ☐ درست ☐ نادرست

ج) جمله‌های زیر را با کلمه‌ها یا عبارت‌های مناسب کامل کنید. (۰/۵)

۵ **فطرت مشترک منشأ ..... واحد است.** (تهران ـ مدرسهٔ شهدای مؤتلفه اسلامی ـ دی ۹۶)

۶ **اسلام در حیطهٔ عمل، با انجام واجبات دین و ترک حرام‌های آن، از انسان می‌خواهد، خداوند را ..... کند.**

د) گزینهٔ مناسب را انتخاب کنید. (۱)

۷ **دین به معنای «.....» و «.....» است.**
الف) استعداد - اختیار **ب) فضیلت - رذیلت** **ج) خوبی - بدی** **د) راه - روش**

۸ **✪ منظور از فطرت انسان کدام‌یک از گزینه‌های زیر است؟** (قم ـ مدرسهٔ شهید نواب صفوی ۱ ـ دی ۹۷ با اندکی تغییر)
الف) قدرت تفکر و انتخاب **ب) حق‌گرایی و یکتاپرستی**
ج) آفرینش خاص انسان **د) عدل تکوینی**

هـ) به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۹ **علت تحریف تعلیمات پیامبران پیشین چیست؟ (۱)** (تهران ـ مدرسهٔ شهدای مؤتلفه اسلامی ـ دی ۹۶)

۱۰ **دو مورد از ویژگی‌های فطری مشترک انسان‌ها را بنویسید. (۱)**

۱۱ **✪ با ذکر مثالی توضیح دهید نحوهٔ عملکرد انبیا در احکام فرعی چگونه است؟ (۱)**

۱۲ **دو مورد از علل فرستادن پیامبران متعدد را نام ببرید. (۱)**

۱۳ **قرآن کریم منشأ اختلاف و چند دینی را از چه ناحیه‌ای می‌داند؟ (۱)** (مشهد ـ مدرسهٔ شاهد وارثان نور ـ دی ۹۷)

۱ قرآن، پیامبران گذشته را تصدیق می‌کند و پیامبر (ص) را ادامه‌دهندهٔ راه آنان معرفی می‌کند. (۰/۵) ۲ رشد تدریجی سطح فکر مردم (۰/۵) ۳ درست (۰/۲۵) ۴ درست (۰/۲۵) ۵ دین (۰/۲۵) ۶ عبادت و بندگی (۰/۲۵) ۷ گزینهٔ «د» (۰/۵) ۸ گزینهٔ «ج» (۰/۵) ۹ به علت ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی و عدم توسعهٔ کتابت (۰/۵) تعلیمات انبیا به تدریج فراموش می‌شد، یا به‌گونه‌ای تغییر می‌یافت که با اصل آن متفاوت می‌شد. (۰/۵) ۱۰ ۱- انسان‌ها از سرمایهٔ تفکر و قدرت اختیار برخوردارند. (۰/۵) ۲- انسان‌ها به دنبال زیبایی‌ها، خوبی‌ها و کمالات نامحدودند. (۰/۵) ۱۱ تعالیم انبیا در برخی احکام فرعی، متناسب با زمان و سطح آگاهی مردم و نیازهای هر دوره تفاوت‌هایی با یکدیگر داشته است (۰/۵)، مثلاً همهٔ پیامبران، امت‌های خود را به نماز دعوت کرده‌اند، اما در شکل و تعداد آن تفاوت‌هایی بوده است. (۰/۵) ۱۲ ۱- استمرار و پیوستگی در دعوت (۰/۵)، ۲- تحریف تعلیمات پیامبر پیشین (۰/۵) ۱۳ قرآن کریم منشأ اصلی اختلافات و چند دینی را از ناحیهٔ آن دسته رهبران دینی می‌داند (۰/۵) که به خاطر حفظ منافع دنیوی (ثروت و قدرت)، پیامبر جدید را انکار می‌کردند و منشأ اصلی اختلاف در ادیان الهی می‌شدند. (۰/۵)

@KonkurVIPBook